

**СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ЕТНІЧНИХ МЕНШИН У
БРИТАНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ В УМОВАХ СВІТОВОЇ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

За сучасних умов глобалізації відбуваються зміни в різних сферах людської життєдіяльності, зокрема й в освіті. Полікультурна освіта є однією із вимог сучасного суспільства та є необхідною для набуття людиною когнітивних знань, досвіду, умінь і навичок, що дозволяють жити й працювати в сучасному суспільстві, динамічно пристосовуватися до будь-яких суспільних змін та спілкуватися з іншими особистостями у процесі комунікативно-культурної взаємодії.

У педагогіці вищої школи Великої Британії виокремилися два основних напрями роботи над досягненнями етнічних студентів: інклюзивне навчання й викладання та інтернаціоналізація навчального плану.

Інклюзивна освіта – це процес змін, який постійно розвивається і спрямований на поліпшення системи освіти в аспекті толерантності та є гнучким для будь-яких його учасників. Інклюзивна освіта є елементом реструктуризації освіти, культури і політики та фокусується на різних учнях - чоловічої і жіночої статі, інвалідах і не інвалідах, представниках різних етнічних, мовних та релігійних груп, людях різного віку, тощо.

Отже, інклюзивна освіта у системі вищої освіти Великої Британії виконує наступні головні функції:

- виявляє та усуває бар'єри, які виключають студентів на шляху до доступності освіти, участі в процесі навчання, а також академічних і соціальних досягненнях;
- зосереджується на вирішенні проблем охорони навколишнього середовища і ресурсів країни;

- залучає до процесу навчання всі зацікавлені сторони (вчителі, студенти, батьки, члени громади, державні політичні діячі, місцеві лідери та ін.).
- задовольняє антидискримінаційні виклики та прагнення людей з особливими потребами [5].

В освітньому законодавстві Великої Британії принципи інклюзивної освіти відображені у наступних актах і поправках: «Закон про рівність» (2006 і 2010 рр.), «Закон про дискримінацію інвалідів» (2005), «Поправка щодо дискримінації щодо інвалідів (державні органи) (2005), «Спеціальні освітні потреби» і «Закон про інвалідність» (2001), «Закон про освіту» (1996), «Закон про дискримінацію інвалідів» (1995).

Інтернаціоналізація навчального плану – це процес інтеграції полікультурних програм у зміст загального навчального плану.

За визначенням англійського науковця Д. Найт, інтернаціоналізація – це процес інтеграції інтернаціонального, міжкультурного і глобального вимірів у цілі, функції та надання вищої освіти [4, с. 10].

Натомість ряд науковців (Г. Аулах, П. Бреді, К. Перрі, Д. Рофф та М. Стюарт) зазначають, що інтернаціоналізація охоплює викладачів та студентів, які навчаються один в одного, та задовольняє потреби тих студентів, які навчаються за кордоном, а також місцевих студентів, створюючи взаємозв'язок між ними; розглядає професійний досвід із різних перспектив; використовує інтегровану викладацьку практику; надає доступ до викладацьких та навчальних ресурсів, які відображають різноманітність, та пропонує високоякісні курси навчання, які є інтернаціонально ревалентними [3, с. 15].

Англійський науковець Т. Ібрагім пропонує у межах інтернаціоналізованого навчального плану розглядати аспекти освіти з прав людини, освіти миру, полікультурної й антирасистської освіти разом із освітою розвитку [2, с. 178].

Більшість британських університетів включили ці два напрямки у зміст навчального плану з метою покращення результатів навчання студентів з етнічних меншин та задля загальної користі всіх студентів. Мета обох

напрямок – уникнути маргіналізації певних груп студентів. Зокрема, в Університеті Бредфорд прийнятий напрямок навчання і викладання сконцентрований навколо кооперативного навчання і має на меті створити культурний та соціальний капітал студентів, розширити мережу студентської підтримки, посилити діалог «викладач-студент».

Інші навчальні ініціативи британських університетів апелюють до певних аспектів навчального плану через різні курси або програми навчання. Вони проводилися на факультетах або курсах зі значною кількістю студентів з етнічних меншин разом із інноваціям навчального плану, які забезпечують студентів:

- академічними навичками;
- навичками працевлаштування;
- крос-культурними здібностями;
- мотивацією;
- усвідомленням та очікуванням успіху;
- відчуттям етнічної належності.

Окремі британські університети вводять такі інновації до навчальних планів або окремих курсів навчання. Наприклад, у програмі соціології університету Гринвіч були введені навички навчання та працевлаштування, а навчальний план зосереджений на питаннях етнічності й глобальної політики з використанням більшої кількості текстів науковців з етнічної меншості. У Відкритому Університеті запроваджено новий курс англійської мови для академічних цілей для студентів першого року навчання рівня «бакалавр», який також включає в себе літературу як частину основного навчального плану.

У Лондонському університеті мистецтв започаткований проект роботи студентів з етнічних меншин разом із викладачами у дослідженнях, презентації та навичках критичного мислення, очікується забезпечення інтеграції різних культурних груп.

Проте самі студенти, переважно, вбачають неуспішність своїх колег у педагогічній дискримінації та у їх індивідуальних характеристиках.

Британські науковці Д. Беррі та Г. Лок переконані, що навчальний план університету для подолання неуспішності етнічних студентів повинен виконувати наступні функції:

- сприяння роботі у межах змішаних груп;
- забезпечення практичної підтримки студентів з етнічних меншин у кампусах;
- відходження від традиційних форм навчання (лекції і семінари) до інтерактивних навчальних методів (навчальні студії);
- залучення студентів з етнічних меншин до більш активної участі, наприклад, в аудиторних дискусіях;
- посилення якості відвідування студентами лекцій через використання системи персональної відповідальності [1, с. 39-40].

Для подолання стереотипу неуспішності серед студентів з етнічних меншин у Бізнес-школі при Університеті Гардфордшир заохочують студентів до роботи поза власною етнічною групою у групі навчальних модулів, а лідери таких модулів призначають студентів, які заохочують інших приєднуватися до цих груп. Однак, більшість модулів асоціюються із базовими навичками, яких навчають через програми кваліфікації для забезпечення широкого контингенту навчання. Було відмічено, що деякі студенти, переважно представники однієї й тієї самої етнічної групи, прагнуть об'єднатися у роботі разом та отримати подібний розклад навчання; викладацький склад університету запобігає таким явищам за допомогою онлайн-роботи.

Прикладом роботи в групах навчальних модулів можна назвати програму «Фармацевтичні науки» в Університеті Гринвічу, яка зосереджує увагу студентів на персональній відповідальності, що забезпечує розуміння ними своєї справи та допомагає визначитися у критеріях майбутнього навчання.

У Лондонському університеті мистецтв був запроваджений ініціативний проект визначення потреб у підтримці абітурієнтів з етнічних меншин, у який було включено обговорення досвіду навчання існуючих студентів з етнічних меншин, їхніх сподівань та інтересів [1, с. 41].

Зміни в соціокультурному середовищі навчального закладу включають не лише рівність та різноманітність як базових цінностей в усіх ключових політиках і процедурах університету, але й також здійснюють вплив на рівень досягнень студентів з етнічних меншин, оскільки до уваги береться весь життєвий цикл студента. Політика змін у соціокультурному середовищі університетів Великої Британії включає в себе:

- всеохоплюючі стратегії навчального закладу, зокрема завдання, цінності та ключові пріоритети (Університет Нортгемптон);
 - навчання, викладання та оцінювання з метою перегляду навчального плану і тривалості курсів/програм (Університет Бредфорд);
 - студентську підтримку (Університет Гринвіч);
 - розширення партнерства (Відкритий Університет);
 - політику рівності серед студентів (Університет Астон)
- [1, с.73-76].

Вищезначене доводить, що інтернаціоналізація навчальних планів у розвитку полікультурної освіти у вищій освіті Великої Британії відображається завдяки таким підходам:

1. полікультурне навчання та викладання;
2. зростання прагнень студентів з етнічних меншин;
3. звернення до антидискримінаційної стратегії й недоліків навчального плану через його структурні зміни;
4. підтримка чорношкірих студентів та студентів з інших етнічних меншин в їх академічній успішності.

Отже, стратегіями навчання студентів з етнічних меншин у британських університетах в умовах глобалізації є інклюзивна освіта та інтернаціоналізація навчального плану.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Berry, J. Improving the degree attainment of Black and minority ethnic

- students. – Equality Challenge Unit / Jane Berry, Gary Loke; The Higher Education Academy, 2011 – 88 p.
2. Ibrahim, T. Global citizenship education: Mainstreaming the curriculum? / T. Ibrahim // Journal of Education (Cambridge). – 2005. – № 35. – Pp. 177–194.
 3. Internationalizing the Curriculum across RMIT University / G. Aulakh, P. Brady, K. Dunwoodie [et al.]. – RMIT University : Commonwealth Staff Development Fund Internationalization Project Report, 1997. – 325 p.
 4. Knight, J. Internationalization remodelled: definition, approaches, and rationales / J. Knight // Journal of Studies in International Education. – 2004. – № 8(1). – Pp. 5–31.
 5. What is Inclusive Education? Inclusion BC (2013) Retrieved (25/03/2016) from: http://www.eenet.org.uk/what_is_ie.php

Відомості про автора:

- 1) Шульга Наталія Володимирівна;
- 2) кандидат педагогічних наук;
- 3) Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- 4) факультет іноземних мов, кафедра англійської мови та методики її викладання, викладач;
- 5) 067 707 01 12;
- 6) natshul@gmail.com;
- 7) зазначити, чи потрібен сертифікат учасника конференції (**так**/ні)